

Integruotas požiūris į socialinio darbo teoriją ir praktiką – XXI amžiaus iššūkių žmonėms atsakas

Palmira Jucevičienė

Kauno technologijos universitetas

Štraipsnyje siekiama atskleisti sudėtingą socialinio darbo, sąlygoto besiformuojančios informacinės ir žinių visuomenės kokybių, esmę ir bandyti rasti šią esmę bendriausiai grindžiančią teoriją. Nustatyta, kad tokį integruotą požiūrį į socialinio darbo teoriją ir praktiką atskleidžia dviejų veikimo teorijų – idėjinės ir naudojamosios – darna.

Šios darnos pasiekama taikant dvikilpį mokymąsi, leidžiantį keisti ne tik veikimo strategijas, bet ir jų vertybinį pagrindą.

Tik šitaip yra užtikrinamas naudojamų teorijų tobulinimas, sąlygojantis galių žmogui spręsti savo problemas suteikimą. Realizuojant tokį integruotą požiūrį į socialinio darbo teoriją ir praktiką, iš socialinio darbo profesionalų reikalaujama plataus multidisciplininio pasirengimo, emancipuoto proto, kritinio mąstymo, refleksija pagrįstos veiklos, jos tyrimo įgūdžių. Todėl šiems profesionalams rengti reikalingos šiuolaikinės universitetinės studijos, derinančios platų teorinį rengimą ir praktinį darbą.

XXI amžiaus iššūkiai Europai ir visam pasauliui – tai globalizacija, žinių ir informacinės visuomenės kokybių plėtra įvairiose šalyse, nuolat kintantys ir didėjantys reikalavimai darbo vietai, didėjanti konkurencija ir tuo pačiu – kooperacija. To padariniai – per visą gyvenimą turintys mokytis žmonės, tradicinių darbo modelių pokyčiai, susiję su ne visos darbo dienos plitimu, darbo jėgos mobilumo poreikio augimu ir, deja, nedarbo beisocialinės atskirties didėjimu. Visa tai ne tik didina socialinių profesijų poreikį, bet ir kelia ypač sudėtingus reikalavimus pačiam socialiniam darbui ir socialinio darbo profesionalų rengimui. Dar net prieš dešimtmetį į socialinį darbą buvo žiūrima kaip į praktika besiremiančią veiklą, o dabar jau visiems aišku, kad šio darbo praktika bus sėk-

minga tik kai remsis tinkama teorija. Tačiau – **kokia teorija gali bendriausiai atskleisti socialinio darbo esmę?** Štai šiuo klausimu dabar ir vyksta karščiausios diskusijos. Kol kas mokslininkams pavyko tik gana fragmentiškai atskleidžiančių socialinį darbą teorijų paieškos. Rusų mokslininkai A. Arnoldovas, V. Bočarova ir kt. (1994), socialinį darbą susiaurinę iki socialinės pedagogikos, mano galį remtis pedagogikos teorijomis. Vokiečių tyrinėtojas P. Natorpas (1899), socialiniame darbe ypač pabrėždamas socialinių gyvenimo sąlygų reikšmę, šioms problemoms spręsti taiko sociologijos teorijas. Kaip matyti, pasinaudojama socialinių mokslų konkrečių kryptių, koresponduojančių su atitinkamais požiūriais į socialinį darbą, teorijomis. Deja, nei šių minėtų teorijų, nei ame-

rikiečių ypač taikyto, o dabar populiarumo nebetekusio bihevizmo negalime priskirti prie teorijų, bendriausiai atskleidžiančių socialinio darbo esmę, kadangi jos leidžia spręsti tik tam tikras socialinio darbo erdvės problemas. Todėl teorijos, leidžiančios pačiu bendriausiu pavidalu pagrįsti socialinį darbą, paieška yra **aktuali mokslinė problema**, kurią ir bandysiu aptarti šiame straipsnyje.

Darbo tikslas – atskleisti socialinio darbo sudėtingumo esmę ir įrodyti, jog šio darbo praktišką reikia grįsti veiklos mokslu, integruojančiu socialinio darbo teoriją ir praktiką, užtikrinant šio mokslo pagrindinių veikimo teorijų – idėjinės ir naudojamosios – darną.

Darbo metodologinis pagrindas – žmogaus ir jo veiklos įgalinimo koncepcija (Pramling, 1998) bei veiklos mokslas (Argyris, Putman, McLain Smith, 1985), leidžiantys konkrečiau žmogaus konkrečią problemą nagrinėti šio reiškinio keitimo – žmogaus įgalinimo spręsti savo problemą – kontekste.

Siekdama užsibrėžto tikslo, pirmoje straipsnio dalyje išryškinsiu veiklos sudėtingumą, būdingą šiuolaikiniam socialiniam darbui, kurio įveikti praktika be teorijos yra nebepajėgi. Antroje dalyje argumentuosiu, jog šią problemą pajėgus spręsti veiklos mokslas. Trumpai atkleisiu jo esmę. Trečioje dalyje bandysiu atsakyti į klausimą – kokios socialinio darbo profesionalų rengimo programos reikalingos, kad būtų galima realizuoti šiuolaikinį integruotą požiūrį į socialinio darbo teoriją ir praktiką.

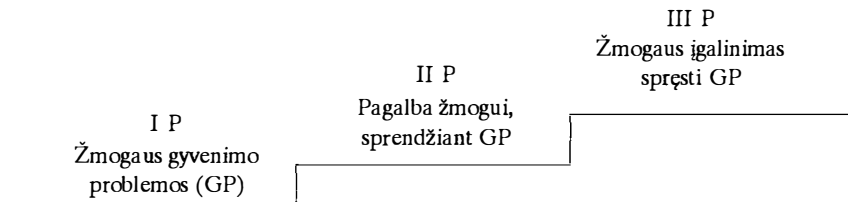
1. Šiuolaikinio socialinio darbo ypatumai, lemiantys teorijos poreikį

Šiuolaikinio socialinio darbo sudėtingumą atskleidžia šio darbo objekto sankloda, kurią galima pavaizduoti kaip trijų pakopų (P) laiptus (žr. 1 pav.).

Beje, ir dėl šių „laiptų“ tebediskutuojama. Tradicinio požiūrio į socialinį darbą šalininkai linkę socialinio darbo objektą apriboti antruoju laipteliu, tačiau vis daugiau mokslininkų ir praktikų (I. Leliūgienė, P. Jucevičienė, B. Bitinas ir kiti) linkę socialiniame darbe pabrėžti žmogaus **įgalinimo** spręsti gyvenimo problemas misiją. Ji ir lemia šiuolaikinio socialinio darbo sudėtingumą, kuris įvairiomis plotmėmis yra nagrinėjamas Europos integracijos (Lorenz, 1998, 1999) ir kituose tarptautiniuose (Lewis, 1997; Midgley, 1997; Rose, 1997; Sarri, 1997) kontekstuose.

Socialinio darbo sudėtingumo esmė

Socialinis darbas vyksta **žmogaus problemas** ir jos sprendimo reiškinio plotmėje. Noriu pabrėžti, jog šį reiškinį sudaro ne tik **konkreči žmogaus problema**, bet **konkretus žmogus ir jo konkreti problema**. Šiuolaikinis darbas siekia ne daryti įtaką šiam reiškiniui, t. y. spręsti konkrečią žmogaus problemą, bet ir šį reiškinį keisti – spręsti šią problemą, t. y. įgalinti žmogų efektyviai keisti savo veiklą.

1 pav. Socialinio darbo objekto „pakopos“

Žmogaus problemos yra įvairios – psichologinės, socialinės, švietimo ir t. t. Jas tyrinėja psichologija, sociologija, edukologija ir kiti socialiniai mokslai, kiekvienu konkrečiu atveju ieškodami savo teorinių receptų. Tačiau ar egzistuoja mokslo žinių erdvė, apibendrintai atsakanti į klausimą – kokiais principais turėtų būti nusakyta socialinio darbo profesionalo veikla, įgalinanti klientą keisti savo veiklą, kad būtų išspręsta jam iškilusi problema?

Į panašaus pobūdžio klausimus bandė atsakyti Dewey (1929, 1933), Lewinas (1948a, 1948b, 1951), pelnytai laikomi šiuolaikinio veiklos mokslo pradininkais. Klodami žmogaus veiklos teorinius pagrindus, visapusiškesnę teorijos ir praktinės veiklos integracijos lygmenį pasiekė Harvardo universiteto profesorius Chris Argyris drauge su bendradarbiais R. Putmanu ir D. McLain Smithu. *Veiklos mokslo* žinių erdvė, pasak šių autorių, ne tik aprašo konkrečią realybę/reiškinį, bet ir informuoja, kaip galima daryti įtaką šiai realybei/reiškiniui, o svarbiausia – keisti. Tam tikro reiškinio ar aplinkos pokyčio siekimas yra esminis veiklos mokslo tikslas (Argyris, Putnam, Smith, 1985).

Trumpai atskleisiu šio veiklos mokslo esmę, pabrėždama tas teorines žinias, kurios leistų socialiniam darbuotojui įgalinti klientą keisti savo veiklą taip, kad būtų išspręsta jam kilusi problema.

2. Veiklos mokslo esmė ir jo galimybės socialiniame darbe

Šiame skyriuje pristatysiu pagrindinius veiklos mokslo teiginius, atspindėtus Ch. Argyris, R. Putmano ir D. McLain Smitho knygoje „Veiklos mokslas“ (1985).

Veiklos mokslo centre – žmogaus veiklos kūrimas ir jos įgyvendinimas santykiyje su kitais žmonėmis.

Šis įgyvendinimas santykiyje su kitais žmonėmis iš tikrųjų reiškia jau sukurtos, numatytos veiklos keitimą.

Tradiciskai mokslininkai pabrėžia reiškinio, tokio, koks jis yra, aprašymą/ ištyrimą, bet ne keitimą. Remiantis tokiu požiūriu, neištiriama dalis svarbių paties reiškinio ypatybių, nes reiškinį nagrinėjant tik *status quo* būvyje lieka „pasislėpusios“ nuo tyrinėtojo akių tos ypatybės, kurios galėtų lemti *status quo* keitimą. Todėl norint iki galo atskleisti reiškinį, reikia tyrinėti jį ne tik *status quo* būvyje, bet ir potencialių pokyčių kontekste. Taigi žmogaus veikla yra nagrinėjama būtinai jos potencialaus tobulinimo požiūriu. Tai galima daryti tik realioje veiklos praktikoje atliekant veiklos tyrimą.

Veiklos moksle akcentuojama atvira (vieša) praktinės veiklos refleksija, kuri padeda žmogui mokytis iš savo ir kitų patirties, šitaip tobulinant veiklą. Ši praktinės veiklos refleksija padeda mokymuisi. Taigi būtina atlikti konkrečius veiksmus, o po to imtis refleksijos, kad įvertintume atliktą veiksmą santykiyje su kitais socialinės sistemos elementais. Todėl būtent veiksmas yra priemonė iširti situaciją ir gauti informaciją, kuri gali būti panaudota būsimiems, tobulesniems veiksmams kurti (dizainui).

Pagrindinės veiklos mokslo koncepcijos:

- **Žinojimas veikiant** (*knowing-in-action*)
Kiekvienas žmogus veikia remdamasis tam tikromis žiniomis – neapčiuopiamomis, dažnai netgi sąmoningai neįvardijamomis, jų bagažą nuolat gausindamas, jas kurdamas savo veikla.
- **Refleksija veikiant** (*reflection-in-action*)
Norėdamas siekti tobuliau projektuoti tolesnius veiksmus, žmogus turi kalbėti ir sistemiskai aiškinti bei vertinti savo atliktus veiksmus, t. y. refleksuoti.
- **Žinios veikiant** (*knowledge-in-action*)
Refleksijos rezultatai sukuria naujas žinias, kurios tampa „veikimo žiniomis“, nes yra įgyvendinamos praktiškai.

Veikimo teorijos

Kiekvienas individas savo veiklą remia tam tikru pagrindu – išmoktomis asmeninėmis veikimo programomis, susidedančiomis iš perimtų koncepcijų, schemų, strategijų, kitaip tariant, – teorijomis. Veiklos mokslas skiria dvi veikimo teorijas – *idėjinę ir naudojamąją* (žr. 2 pav.). *Idėjinė teorija* – tokia, kurią individas pripažįsta, suvokia ir įsipareigoja jos laikytis. *Naudojamoji teorija* – tokia, apie kurios egzistavimą galima spręsti iš žmogaus atliekamų veiksmų. Tai – individo neapčiuopiami kognityvūs žemėlapiai, su kurių pagalba jis kuria savo veiksmus.

Skirtingomis situacijomis žmogus pritaiko skirtingas *idėjines ir naudojamąsias* teorijas. Daugeliu atvejų individo *idėjinė teorija* nesutampa su jo *naudojamąja teorija* (pvz., *aš teigiū, kad aš tai darau, nors mano realūs darbai rodo ką kita*). Neretai individas nesuvokia, kad toks teorijų neatitikimas egzistuoja.

Taigi vienas iš veiklos mokslo siekių – išmokyti žmones su *refleksijos pagalba* atpažinti savo *naudojamąsias teorijas*, priartinti jas prie *idėjinių teorijų* arba padėti sukurti naujas *naudojamąsias teorijas*.

Naudojamosios teorijos kuriamos pagal du modelius: I modelį, pagrįstą vienkilpiu mokymusi (žr. 3 pav.), ir II modelį, besiremiantį dvikilpiu mokymusi (žr. 4 pav.).

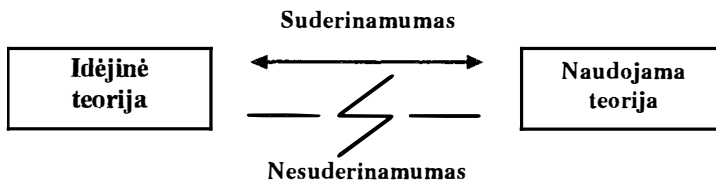
Šiuose modeliuose nurodyti valdantieji kintamieji – tai individo (ar grupės) vertybės, nor-

mos, požiūriai ar situacijos suvokimas, kuriems patenkinti jis kuria savo veiksmų strategijas, gaudamas numatytus ar nenumatytus, teigiamus ar neigiamus padarinius. Jei gauti individo veikimo padariniai sutampa su jo lūkesčiais, jo *naudojama teorija* pasitvirtina ir ją individas laiko tinkama.

Tačiau jei žmogaus netenkina gautas padarinys (veiklos rezultatai), jis paprastai renkasi kitą veikimo strategiją. Tokiu atveju kalbame apie vienkilpį mokymąsi (*single – loop learning*), kuris vyksta savaime ir nėra sąlygojamas sąmoningų mokymosi veiksmų, tarp jų ir refleksijos. Toks mokymasis keičia veiksmus, bet nekeičia individo vertybinio pagrindo. Tuo tarpu dvikilpis mokymasis (*double – loop learning*) sudaro galimybę keisti ne tik veikimo strategijas, bet ir valdančiuosius kintamuosius, t. y. vertybes, požiūrius, normas, įsitikinimus. Vyksta sąmoningas mokymasis, dvikilpio mokymosi metu naudojant *refleksiją veikiant*.

Tik refleksuodamas atliktus veiksmus individas suvokia savo *naudojamąsias teorijas*. Sąmoningai suvokdamas savo konkrečią naudojamą teoriją, tuo metu lėmusią veiksmo rezultatą, individas priima vertinamąjį sprendimą: ar reikia keisti, tobulinti šią teoriją.

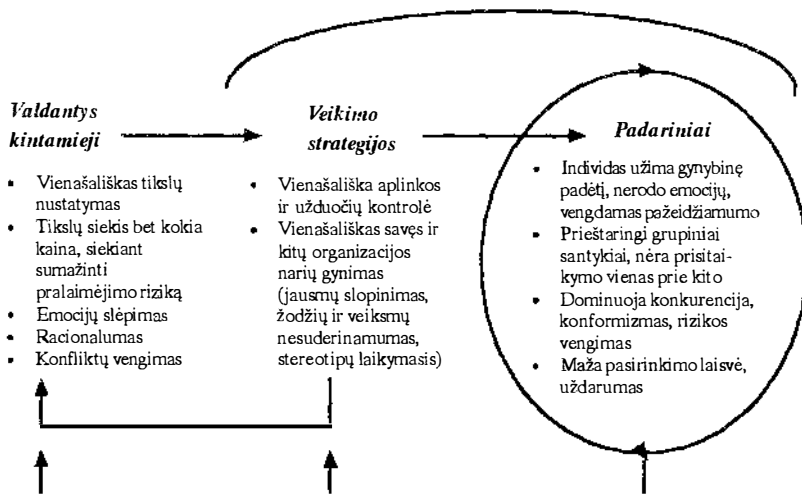
Veiklos mokslas siekia padėti individams išmokyti naudotis dvikilpiu mokymusi savo veikloje, t. y. skatinti sąmoningą mokymąsi ne tik veikimo strategijos, bet ir valdančiųjų kintamųjų (normų ir vertybių) lygiu. Tai paprastai nėra

2 pav. Veikimo teorijos ir jų santykis

Vienkilpis mokymasis

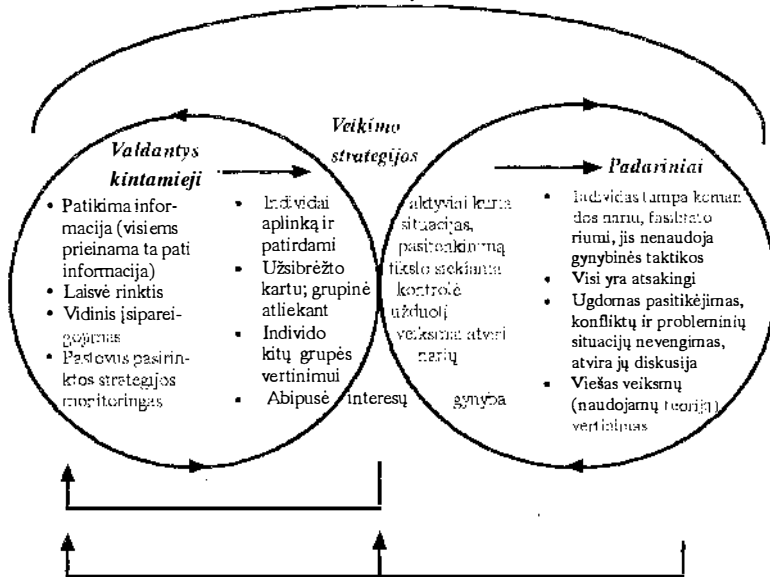
- Individualus
- Uždaras
- Nesąmoningas
- Be emocijų

3 pav. I modelis: Naudojama teorija, formuojama vienkilpiu mokymusi (pagal Argyris, Putnam, McLain Smith, 1985)

Dvikilpis mokymasis

- Socialus
- Reflektyvus
- Atskleidžiantis emocijas
- Laužantis nustatytas normas

4 pav. II modelis: Naudojama teorija, formuojama dvikilpiu mokymusi (pagal Argyris, Putnam, McLain Smith, 1985)

lengva padaryti: individui reikia veiklos mokslo specialisto pagalbos. Šis specialistas tampa *interventu*, kuris moko savo klientus refleksijos ir pokyčių, skatinančių individo vertybių ir naudojamosios teorijos suderinamumą.

Veiklos mokslo specialistai, atlikdami veiklos tyrimus, siekia keisti reiškinių *status quo* ir remiasi modeliu, kuriuo nustatoma:

- kintamieji, esantys *status quo* reiškinyje ir palaikantys šį reiškinį nekintama;
- kintamieji, lemiantys *status quo* keitimąsi, t. y. išlaisvinantys kitas alternatyvas;
- intervenciniai kintamieji;
- tyrimo metodologija, kuri leidžia padaryti pokytį galima ir šitaip sudaro sąlygas kurti žinias, kurių objektyvumą galima patikrinti.

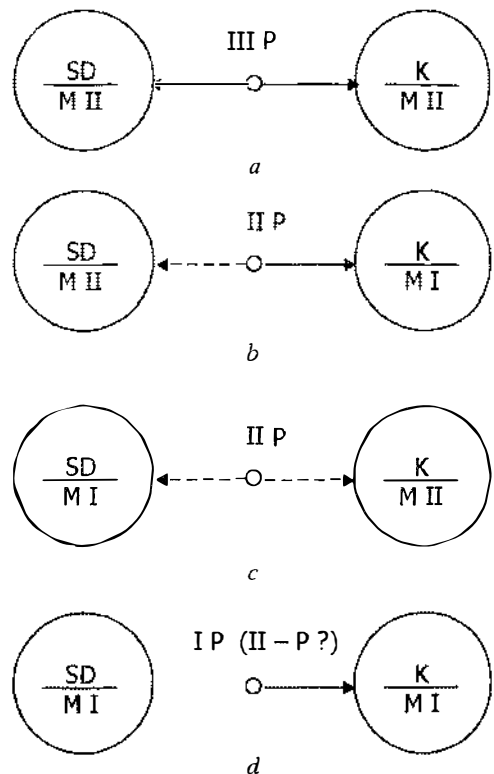
Taigi veiklos mokslas – tyrimai ir teorijos, susiję su *socialine intervencija*, kurią vykdo kliento veiklą tyrinėjantis tyrėjas (mūsų atveju – socialinis darbuotojas), viena vertus, siekiantis įdiegti mokymąsi kliento sistemoje ir, kita vertus, įnešti indėlį į bendrąsias veiklos mokslo žinias.

Socialinio darbuotojo ir kliento sąveika veiklos mokslo kontekste

Aptartojis socialinio darbuotojo (SD) veikla, kai šis moko savo klientą (K) mokytis iš atliktų veiksmų ir tam naudoti *refleksiją veikiant*, šitaip keičiant savo veiklą tobulėjimo kryptimi, yra pagrįsta SD ir K sąveika.

Šios sąveikos būtina sąlyga yra ta, jog socialinis darbuotojas pats sugebėtų savo *naudojamą teoriją* formuoti pagal II modelį, t. y. taikyti dvikilpį mokymąsi. Aišku, klientas taip pat turėtų būti orientuotas į *refleksijos veikiant* taikymą, nors kol kas ir neprofesionalų (žr. 5 pav. a). Tokių kontaktų metu socialinis darbuotojas siekia įgalinti klientą tobulinti savo veiklą ir šitaip spręsti iškilusias gyvenimo problemas.

Likusieji b, c, d variantai (žr. 5 pav.), mano manymu, nė vienas nesąlygoja SD ir K sąveikos, įgalinančios klientą spręsti iškilusią problemą, tobulinant savo veiklą. Pavyzdžiui, b variante nors socialinis darbuotojas savo *naudojamą teoriją* formuoja pagal II modelį, tačiau klientas dar kol kas nėra sužadintas pradėti taikyti II modelį, t. y. sąmoningai kurti, tobulinti savo *naudojamą teoriją*. Todėl socialinis darbuotojas gali veikti tik antrojoje socialinio darbo objekto pakopoje (žr. 1 pav.), t. y. suteikti konkrečią pagalbą žmogui ir padėti jam išspręsti savo gyvenimo problemą. Taip pat šioje antrojoje pakopoje vyksta SD ir K kontaktai ir (c) atveju, kai socialinis darbuotojas formuoja savo *naudojamą teoriją* pa-

5 pav. Socialinio darbuotojo ir kliento tikėtini kontaktai, esant skirtingiems naudojamų teorijų formavimosi modeliams

gal I modelį, nors klientas gali turėti orientaciją į II modelį, tiesa, stokodamas refleksijos įgūdžių. Beje, šiuo atveju galima tikėtis netgi didesnio kliento aktyvumo, siekiant socialinio darbuotojo tikslingos veiklos, tačiau šis sunkiai pats bus įgalus įgalinti klientą tobulinti veiklą ir šitaip spręsti savo problemą.

Be abejojimo, dar „liūdnesnis“ yra (d) variantas, kai abu – tiek socialinis darbuotojas, tiek klientas yra orientuoti į I modelį. Šiuo atveju labiausiai tikėtina, jog socialinis darbuotojas, taikydamas tipišką savo veiklos instrumentariją, nustatys kliento problemą (pirmoji socialinio darbo objekto pakopa), tačiau vargu ar sugebės suteikti realią pagalbą ir spręsti problemą, nebent disponuotų ypač dideliais problemai spręsti reikalingais ištekliais.

Taigi, kaip matyti, pageidautinas variantas, siekiant šiuolaikinio socialinio darbuotojo *efektyvios veiklos* XXI amžiaus iššūkių kontekste, yra parengti profesionalą, sugebantį taikyti refleksiją veikiant, formuojant ir tobulinant savo *naudojamas teorijas*.

3. Kokių socialinio darbo profesionalų rengimo programų reikia, kad būtų galima realizuoti šiuolaikinį integruotą požiūrį į socialinio darbo teoriją ir praktiką

Taikyti *refleksiją veikiant* kaip ir reflektyvų mąstymą bei reflektyvų mokymą neįmanoma be *kritinio mąstymo*, kuris, kaip liberalaus ugdymo tikslas ir sąlyga (Barnett, 1990), pabrėžiamas universitetinėse studijose. Universitetinių socialinio darbo profesionalų bazinį parengimą lemia ir žinių bei informacinės visuomenės kokybių plėtra bei su ja susijusios socialinės problemos, reikalaujančios įvairių socialinio darbo specialistų plataus išprusimo, ne tik humanitarinių ir socialinių mokslų, bet ir informati-

kos, aplinkos, netgi medicinos mokslų srityje. Visa tai leidžia įgyvendinti universitetinę liberalaus ugdymo koncepciją. Kad universitetinės socialinių darbuotojų studijos reikalingos, patvirtina ir XXI amžiaus keliami atvirumo aplinkai reikalavimai, iš socialinio darbo profesionalų reikalaujantys lankstaus mąstymo. Žinių, proto emancipacija – tai taip pat universitetinės liberalaus ugdymo koncepcijos realizavimo rezultatas.

Taigi, atrodytų, užtenka argumentų įrodyti, jog norint, kad socialiniai darbuotojai įveiktų XXI amžiaus iššūkius, juos reikia rengti universitetinėse studijose. Tačiau ar jose bus įgyvendinamas visas reflektyvaus mokymo ciklas (Kolb, 1984), kurio metu reflektyvus stebėjimas neatsiejamas nuo aktyvaus eksperimentavimo ir konkrečios patirties? Turėdami minty tradicines universitetines studijas, šiuo atveju atsakytume – ne, tradicinėse teoretizuotose universitetinėse studijose visą reflektyvaus mokymo ciklą realizuoti yra tikrai sunku. Todėl tokios socialinių darbuotojų (ir socialinių edukatorių, pedagogų ir kt.) studijos neleistų jiems pasiekti reikiamo *refleksijos veikiant* įgūdžių lygio. Tačiau kitas dalykas – šiuolaikinės universitetinės studijos, kurių programose numatytas teorinių paskaitų ir realaus socialinio darbo praktikos derinimas. Tokias studijas ypač remia įvairios Europos Sąjungos švietimo programos, skatindamos studentų mobilumą, jiems atliekant praktiką įvairiose šalyse.

Taigi šiuolaikinės universitetinės studijos yra ta būsimųjų socialinio darbo profesionalų mokymosi aplinka, kurioje sėkmingai gali būti realizuojamas liberaliuoju ugdymu grindžiamas integruotas požiūris į socialinio darbo teoriją ir praktiką.

Ar tai reiškia, jog šios universitetinės studijų programos gali būti įgyvendinamos tik univer-

sitetuose? Dualinę aukštojo mokslo sistemą pripažįstančiose šalyse reiktų atsakyti – taip. Tačiau aukštojo mokslo sistemos struktūros tendencijos ir šiuolaikinė situacija, sąlygojanti binarinę aukštojo mokslo struktūrą, kai universitetinės ir profesinės studijų programos yra įgyvendinamos tiek universitetuose, tiek ir neuniversitetiniame sektoriuje, pavyzdžiui, kolegijose, leidžia manyti, jog socialinių darbuotojų šiuolaikinis universitetinis rengimas gali būti vykdomas ne tik universitetuose, bet ir kitose aukštojo mokslo institucijose.

Apibendrinant išsakytas idėjas ir argumentus galima daryti šias išvadas:

- Šiuolaikinio socialinio darbo praktika yra ne tik sudėtinga multidisciplininiu požiūriu, bet ir reikalauja iš socialinio darbo profesionalo nuolatinio ir sąmoningo *naudojamų teorijų*

tobulinimo. Todėl yra būtina socialinio darbo praktikos ir teorijos integracija.

- Socialinio darbo praktikos esminis teorinis pagrindas – veiklos mokslas ir jo *veikimo teorijos* – *vienkilpis ir dvikilpis mokymasis*.
- Idėjinės ir naudojamos teorijų darnos siekimas lemia žmogaus, siekiančio spręsti konkrečią savo problemą, ir socialinio darbuotojo, įgalinančio jį tą problemą spręsti, darbo orientaciją į dvikilpį mokymąsi.
- XXI amžiaus iššūkiai reikalauja iš socialinio darbo profesionalų plataus multidisciplininio pasirengimo, emancipuoto proto, kritinio mąstymo, refleksijos veikiant, veiklos tyrimo įgūdžių.
- XXI amžiaus iššūkiams atliepiančius socialinio darbo profesionalus reikia rengti šiuolaikinėse universitetinėse studijose, derinančiose platų teorinį rengimą ir praktinį darbą.

LITERATŪRA

1. Argyris Ch., Putnam R., McLain Smith D. Action Science. San Francisco : Jossey-Bass Publishers, 1985.

2. Barnett R. The Idea of Higher Education. London : SRHE, 1990.

3. Dewey J. The Quest of Certainty. New York : Minton, Balch, 1929.

4. Dewey J. How We Think (Rev. ed.). Lexington : Heath, 1933.

5. Jucevičienė P. Ugdymo mokslo raida: nuo pedagogikos iki šiuolaikinės edukologijos. Kaunas : Technologija, 1997.

6. Leliūgienė I. Socialinių darbuotojų ir socioeducacinio darbo specialistų rengimo raida // Socialiniai mokslai. Edukologija. 1997, Nr. 3(12), p. 33–43.

7. Lewin K. Action Research and Minority Problems // K. Lewin, Resolving Social Conflicts. New York : Harper & Row, 1948a.

8. Lewin K. Resolving Social Conflicts. New York : Harper&Row, 1948b.

9. Lewin K. Frontiers in Group Dynamics // K. Lewin. Field Theory in Social Science. New York : Harper & Row, 1951.

10. Lewis B. Occupational Social Work Practice // M. Reisch, E. Gambrill, Social Work in the 21st Century (pp. 226–238). Thousands Oaks : Pine Forge Press, 1997.

11. Lorenz W. Social Professions for a Social Europe // F. W. Seibel, W. Lorenz, Social Professions for Social Europe. ERASMUS – Evaluation Conference (pp. 39–50). Frankfurt, 1998.

12. Lorenz W. The ECSPRESS Approach – Guiding the Social Professions between National and Global Perspectives // O. Chytil, F. W. Seibel, European Dimensions in Training and Practice of Social Professions (pp. 13–28). Blansko, 1999.

13. Midgley J. Social Work in International Context: Challenges and Opportunities for the 21st Century // M. Reisch, E. Gambrill, Social Work in the 21st Century (pp. 59–67). Thousands Oaks : Pine Forge Press, 1997.

14. Natorp P. Sozialpädagogika. Teoric der Willensrichtung. Stuttgart, 1899.

15. Pramling I. Understanding and Empowering the Child as a Learner // D. R. Olson, N. Torrance (Eds.). Education and Human Development. Blackwell Publishers, 1998.

16. Rose N. The Future Economic Landscape: Implications for Social Work Practice and Education // M. Reisch, E. Gambrill. Social Work in the 21st Century (pp. 28-38). Thousands Oaks: Pine Forge Press, 1997.

17. Sarri R. International Social Work at the Millennium // M. Reisch, E. Gambrill. Social Work in the

21st Century (pp. 387-395). Thousands Oaks: Pine Forge Press, 1997.

18. Арнолдов А. И. Живой мир социальной педагогики. Москва, 1994.

19. Бочарева В. Т. Педагогика социальной работы. SVR – Аргус, 1994.

INTEGRATED VIEW ON THEORY AND PRACTICE OF SOCIAL WORK – AN ANSWER TO THE HUMAN CHALLENGE OF THE XXIst CENTURY

Palmira Jucevičienė

Summary

This paper aims at revealing an intricate essence of social work, determined by the qualities of developing information and knowledge society, and attempts to detect a theory to ground this essence in a most general way. It has been determined that a proportion of two action theories, the espoused and action-in-use theories, reveals such an integrated view to the theory and practice of social work. This proportion can be empowered by the usage of a double-loop learning which enables changing not only action strategies, but also

their value basis. This is the only means to secure the improvement of theories-in-use which determines a person's ability to solve his or her problems. To implement such an integrated view towards the theory and practice of social work, social work professionals are required to possess a broad multidisciplinary training, open mind, critical thinking, and reflection-based action research skills. Therefore, such professionals have to undergo modern action-based university studies which encompass broad theoretical education and practical work.

Gauta 2000 11 05

Printa 2000 11 23